

Ірина БАБЕНКО

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ДО ПРОЕКТУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ЗАХОДІВ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

У сучасному освітньому просторі України, в ході постійного вдосконалення національної системи вищої освіти особливої актуальності набуває проблема підготовки педагогів до здійснення заходів культурно-мистецького спрямування. Адже відповідні професійно-педагогічні якості, зокрема динамізм, креативність, конструктивність мислення, комунікативність, у контексті ЗЗСО стимулюватимуть становлення життєво необхідних якостей особистості учня, формування його соціальних та освітніх компетенцій, що виступають підґрунтям подальшого успішного ступеневого навчання та виховання.

Здатність проектувати та здійснювати заходи культурно-мистецького спрямування розглядається нами як важливий аспект підготовки педагога ще й тому, що, за умови успішного здійснення він стає потужним мотиваційним чинником для культурного саморозвитку вчителя, а це, в свою чергу, спонукає його більш інтенсивно впроваджувати ідеї естетичного розвитку дитини в освітній процес.

Водночас, така робота вимагає систематизації уявлень студента про зміст, підготовку, реалізацію та забезпечення післядії культурно-мистецького заходу як засобу педагогічного впливу на особистість дитини, ставить вимогу його технологізації.

Здійснюючи відповідну підготовку, ми виходимо, насамперед, з усталеної серед дослідників О. Дейнеги [1], О. Красовської [2], Р. Силко [3] та ін. думки, що проектування заходів культурно-мистецького спрямування має такі етапи: підготовчий, корекційний, основний. Учені надають їм наступне змістове наповнення.

1. Підготовчий етап. Визначення теми, постановка цілей, уточнення аудиторії. Складання плану роботи. Визначення ходу та змісту заходу. Аналіз та підбір літератури. Визначення методів та прийомів. Розробка сценарію. Підготовка атрибутів, реквізиту. Виготовлення наочного матеріалу. Визначення учасників (актори, ведучі, журі тощо). Складання і оформлення сценарію. Підготовка та розподіл завдань, пояснення умов, правил або розподіл ролей. Складання кошторису проведення заходу. Придбання призів, грамот. Визначення місця, часу, дати проведення. Узгодження з адміністрацією. Вирішення організаційних питань.

2. Корекційний етап. Підготовка оформлення. Підготовка та перевірка обладнання і технічних засобів. Репетиція, коригування сценарію, генеральна репетиція. Об'ява. Запрошення глядачів, гостей.

3. Основний етап. Оформлення залу. Встановлення обладнання, технічних засобів. Проведення заходу. Аналіз проведеного заходу (самоаналіз). Можливе обговорення з колегами, гостями. Опис досвіду чи розробка методичних рекомендацій. Розповсюдження досвіду роботи (проведення відкритого заходу або семінару). Узагальнення досвіду роботи у ЗМІ.

При підготовці та проведенні заходів культурно-мистецького спрямування вчителів потрібно пам'ятати, що існують певні вимоги, яких необхідно дотримуватися, щоб досягти поставлених цілей:

1. Захід – не самоціль, а засіб виховання, він повинен створювати цілісність настрою, викликати переживання, спрямовані на формування певних установок.

2. Слід прагнути залучити до дійства широке коло учасників, щоб кожен міг бути активним, проявити свої знання, здібності і таланти. Ідеальний варіант, коли всі присутні можуть взяти участь.

3. Захід не повинен бути перевантажений і затягнутий. Варто пам'ятати принцип: «Гра повинна закінчитися трохи раніше, ніж вона набридне».

4. При проведенні дитячих заходів не можна орієнтуватися на вже досягнутий рівень розвитку учасників. Необхідно передбачати і перспективу розвитку. Разом з тим, не можна орієнтуватися і на завищений рівень розвитку. Коли щось занадто просто – це не цікаво, коли дуже складно – теж не цікаво. Зайва простота і зайва складність ведуть до відсутності уваги і інтересу, а значить, проведена робота буде безцільною.

5. Захід має бути захоплюючим, що значною мірою залежить від форм подачі матеріалу, активності учасників. Чим яскравіше подається матеріал, тим сильнішим буде його вплив на емоційну та, зазвичай, і інтелектуальну сферу дитини.

6. При підготовці масових заходів необхідно враховувати вікові та психологічні особливості учасників. Наприклад, для дітей до 12 років характерним є прагнення пізнавати світ у грі, швидка стомлюваність, невміння довго концентрувати увагу, підвищена емоційна збудливість, бажання змагатися з однолітками. Це слід враховувати при визначенні форм роботи. Варто пам'ятати, що робота з цією віковою категорією є, мабуть, найбільш важливою і актуальною сьогодні. Саме в дошкільному та молодшому шкільному віці закладаються основи уявлень про світ, життя, формуються важливі звички. Те, що дитина недоотримала у цьому віці, вже не заповниться ніколи.

Необхідно вибрати оптимальний зміст заходу з урахуванням основних цілей, методів і прийомів на кожному етапі його проведення; продумати все, що може забезпечити чіткість дійства; вибрати оптимальний ритм і темп проведення відповідно до настрою; передбачити елементи несподіванки, «родзинки»; забезпечити різноманітність форм і творчий характер діяльності учасників; вибудувати взаємозв'язок етапів, зв'язок даного заходу з попередніми і наступними (якщо такі передбачені). Важливе значення мають також способи і прийоми підготовки, форми проведення, тематична спрямованість, віковий діапазон, масштабність.

Захід культурно-мистецького спрямування пройде результативно, якщо дотримуватися основних вимог до нього:

1. Актуальність тематики.
2. Адекватність змісту (відповідність темі).
3. Орієнтація на відповідну аудиторію (теми, зміст, манера подачі).
4. Доказовість позиції (підтвердження цифрами, фактами, прикладами).
5. Лаконічність, ясність, доступність, чіткість.
6. Ретельність підготовки.
7. Бажана системність заходів (за темою, контингенту).

Разом із тим, слід враховувати, що успіх заходу значною мірою залежить і від ведучого. Часто (особливо в молодшій школі) ним є сам педагог, він же працює і з ведучими-школярами, коригуючи їхні дії, формуючи майстерність саморегуляції, взаємодії з аудиторією тощо. Тому викладач має звернути увагу на наявність у майбутніх педагогів відповідних якостей (уміння увійти в контакт з учасниками, врахування їхніх вікових і індивідуальних особливостей, здатність творчо вирішувати нестандартні ситуації тощо). На перший погляд, вони є складниками готовності до проведення уроків, але практика свідчить, що в обстановці культурно-мистецького заходу ці якості мають свою специфіку прояву і тому вимагають спеціальної підготовки.

Важливою умовою професійної майстерності педагога культурно-мистецького спрямування є також аналіз (або самоаналіз), який бажано проводити після кожного заходу (і водночас важливо вміти синхронно оцінювати певні його етапи і епізоди).

Загальний аналіз заходу як цілісного дійства (зокрема, в навчальних умовах) проводиться за такою схемою: тема; назва; мета; місце проведення; учасники (кількість, склад тощо); хто проводить, форма (вікторина, конкурс, ігрова програма, посиденьки тощо); методи; якість підготовки та проведення: наявність плану, тез, сценарію,

використання інформаційного матеріалу, посібників, використання активних та ігрових форм, оригінальність завдань, творчі ідеї, знахідки, володіння матеріалом, методикою проведення заходу, професіоналізм та ерудиція ведучих, доступність викладу матеріалу, емоційна атмосфера, відповідність змісту заходу обраній формі, а також віку учасників і глядачів; оформлення, обладнання, технічні заходи; взаємозв'язок мети, завдань, змісту, форми, методів, прийомів і результату; підсумки (чи досягнутий результат?); самоаналіз, виявлення результативності проведеного заходу (виявити вдалі і невдалі моменти).

В ході оцінки заходу застосовуємо наступні критерії:

1. Аналіз готовності педагога або колективу виконавців до проведення виховного заходу (наявність мети й завдань виховного заходу; врахування рівня вихованості учнів під час визначення мети і завдань заходу; визначення місця заходу в загальній системі виховної роботи).

2. Аналіз процесу підготовки виховного заходу (роль класного керівника, майстра-вихователя; роль учнівського активу; злагодженість роботи колективу в процесі підготовки заходу; роль учнівської організації, органів самоврядування; надання педагогом (тактовно) допомоги учням; участь учнів у підготовці заходу; адекватність розподілу обов'язків; термін виконання, облік роботи).

3. Аналіз дійства (організація заходу (оформлення, обладнання приміщення; чіткість, організованість, злагодженість роботи; активність учнів; дозування і раціональне використання часу; врахування педагогом вікових особливостей учнів; організація співпраці з дорослими: педагогами, батьками, громадськістю тощо); зміст заходу (зв'язок із життям училища, села чи міста, держави; актуальність; врахування проблемних питань, які хвилюють учнів; правдивість відтворення реалій життя; врахування вікових та індивідуальних особливостей виконавців та учасників)).

4. Аналіз методики проведення культурно-мистецького заходу (оптимальність вибору форми проведення; роль педагога, учнівського активу в проведенні заходу; наявність елементів дискусії, відкритого обміну думками; активність учасників, емоційність заходу; рівень самостійності, творчі ініціативності учасників).

5. Аналіз результативності заходу (досягнення мети; цілісність заходу; досконалість складових частин заходу).

6. Загальні висновки та рекомендації.

В основу концепції професійної підготовки майбутніх педагогів до проектування та аналізу заходів культурно-мистецького спрямування у практиці діяльності кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна покладено вихідні положення світоглядного, методологічного та ціннісного характеру, які є підґрунтям педагогічної освіти: гуманітаризація і гуманізація, інформатизація, інноватизація. Відповідні напрацювання застосовуються, зокрема, при вивченні студентами курсів «Основи педагогічної майстерності», «Управління мистецькими проектами», «Основи дозвіллезнавства», «Менеджмент освітньої діяльності».

Список використаних джерел

1. Дейнега О. В. Організація та проведення культурно-мистецьких масових заходів. Методичний посібник. Полтава, 2014. 42 с.
2. Красовська О. О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій: дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 567 с.
3. Силко Р. М. Розробка, організація та проведення художньо-мистецьких заходів: конспект лекцій з дисципліни для студентів спеціальності 014 Середня освіта (музичне мистецтво). Чернігів : НУЧК, 2018. 62 с.